Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 27.01.2022 www.osw.waw.pl

Rosja: ważniejsze wskaźniki sektora gazowego za 2021 rok

Szymon Kardaś

W 2021 r. wydobycie gazu w Rosji wyniosło 762,3 mld m^3, co oznacza wzrost o 10% r/r w stosunku do 2020 r. oraz o ok. 3,3% względem 2019 r. Gazprom zwiększył produkcję do 514,8 mld m^3, czyli o 62,2 mld m^3 w stosunku do 2020 r. i o 13,6 mld m^3 względem 2019 r. Wzrosty wydobycia odnotowały najważniejsze spółki należące do koncernu. O 19% zwiększyła się produkcja największej z nich – Gazprom Dobycza Jamburg (do 160 mld m^3). Z kolei wydobycie gazu ze złoża Bowanienkowo wzrosło o 12% r/r, do 110,8 mld m^3 (maksymalny poziom – 115 mld m^3 rocznie – ma zostać osiągnięty do 2025 r.). Wzrost odnotował także Novatek – największy po Gazpromie producent gazu w Rosji. Spółka zwiększyła wydobycie z 72,4 mld m^3 w 2020 r. do 77,2 mld m^3 w 2021 r.

Najwięksi producenci gazu zwiększyli także w 2021 r. dostawy surowca na rynek wewnętrzny. W przypadku Gazpromu wyniosły one 257,8 mld m^3, co oznacza wzrost o 31,9 mld m^3 r/r i jest najwyższym wynikiem od 2013 r., a Novateku – 67,9 mld m^3 (wzrost o 1,8% r/r).

W 2021 r. Gazprom odnotował również wzrost eksportu gazu do państw tzw. dalszej zagranicy, co w rosyjskiej nomenklaturze obejmuje odbiorców europejskich z wyłączeniem republik bałtyckich oraz Turcję i Chiny. Koncern zwiększył zwłaszcza dostawy na rynek turecki – z 16,4 mld m^3 w 2020 r. do 26,7 mld m^3 w 2021 r. – oraz chiński – z 4,1 mld m^3 w 2020 r. do 10 mld m^3 w 2021 r. W mniejszym stopniu wzrósł eksport rosyjskiego gazu do Niemiec i Włoch – odpowiednio z 45,8 i 20,8 mld m^3 w 2020 r. do 50,6 i 25 mld m^3 w 2021 r. Zarazem Gazprom poinformował, że import surowca dostarczanego drogą rurociągową zwiększyło łącznie piętnaście krajów. Pełne zestawienie dotyczące sprzedaży gazu na poszczególnych rynkach jest zwykle publikowane w późniejszych tygodniach pierwszego kwartału.

W 2021 r. Gazprom znacząco zmniejszył sprzedaż surowca za pośrednictwem Elektronicznej Platformy Handlowej w Petersburgu. Łączny wolumen zakontraktowanych dostaw wyniósł 8,1 mld m^3, czyli o ponad 12 mld m^3 mniej niż w 2020 r. oraz ponad 7 mld m^3 mniej niż w 2019 r.

Komentarz

- Wyższe wskaźniki produkcji gazu w 2021 r. to przede wszystkim konsekwencja wzrostu zapotrzebowania na rynku krajowym, a także, w pewnym stopniu, za granicą. Większa konsumpcja surowca była z kolei związana zarówno z odbudową gospodarczą po pierwszym roku pandemii koronawirusa, jak i warunkami pogodowymi (mroźna zima w sezonie grzewczym 2020/2021).

- Opublikowane dane potwierdzają dominującą pozycję Gazpromu wśród rosyjskich producentów gazu. Na koncern przypadło prawie 90% udziału we wzroście produkcji surowca w 2021 r. Systematycznie zwiększa się także udział w rynku Novateku. Od kilku lat nie zmienia się natomiast ilość gazu wprowadzanego do obiegu przez Rosnieft'. W 2021 r. wydobyła ona 42,8 mld m^3 surowca – wolumen znacząco odbiegający od celów deklarowanych na początku drugiej dekady stulecia (zwiększenie produkcji do 100 mld m^3 rocznie do 2020 r.). Opóźnienia w zwiększaniu własnej bazy surowcowej mogą utrudniać Rosniefti uzyskanie prawa do przesyłu gazu systemem rurociągowym, czego koncern domaga się konsekwentnie od wielu lat.
- Choć w 2021 r. wolumen eksportu gazu systemem rurociągowym do państw tzw. dalekiej zagranicy okazał się wyższy niż w 2020 r., to zarazem był niższy od tych osiąganych w latach sprzed pandemii. W 2018 r. dostawy na wspomniane wyżej rynki osiągnęły rekordowy w historii Gazpromu poziom 200,8 mld m^3, a w 2019 r. – 191,3 mld m^3. Co więcej, na ostateczne wyniki za rok 2021 kluczowy wpływ miało zwiększenie dostaw do Turcji i Chin. Eksport do państw europejskich wyniósł natomiast 148,8 mld m^3, czyli ponad 10 mld m^3 mniej niż rok wcześniej oraz 27 mld m^3 mniej niż w 2019 r.
- Przyczyny relatywnie niskiego – mimo dobrej koniunktury – eksportu gazu do Europy mają złożony charakter. Wydaje się jednak, że rezygnacja ze sprzedaży dodatkowych ilości surowca na giełdach na Starym Kontynencie oraz w ramach Elektronicznej Platformy Handlowej w Petersburgu, a także niskie zapełnienie własnych magazynów w Europie były motywowane w pierwszej kolejności zamiarem pogłębienia kryzysu gazowego i wymuszenia na partnerach europejskich szybkiego uruchomienia Nord Streamu 2. Tak należy odbierać liczne wypowiedzi prezydenta Władimira Putina czy wicepremiera Aleksandra Nowaka. Z drugiej strony działania strony rosyjskiej wynikały jednak w pewnym stopniu również z sytuacji na rynku wewnętrznym. Rekordowo niskie zapełnienie krajowych magazynów gazowych po zakończeniu poprzedniego sezonu grzewczego (ok. 12 mld m^3) nakazywało uzupełniać własne zapasy (u progu sezonu grzewczego 2021/2022 poziom zapełnienia wyniósł 72,6 mld m^3). Poza tym zwiększone dostawy na rynek wewnętrzny były prawdopodobnie częściowo pokłosiem wzrostu zapotrzebowania spowodowanego ożywieniem popandemicznym, co będzie można zweryfikować po opublikowaniu przez władze pełniejszych danych gospodarczych za 2021 r.

Aneks. Najważniejsi producenci gazu w Rosji w latach 2017–2021 (w mld m^3)

	2017	2018	2019	2020	2021
Gazprom	472,1	498,7	501,2	454,5	514,8
Novatek	45,5	58,5	70,1	72,4	77,2
Rosnieft'	47,5	45,7	44,1	42,5	42,8
Łukoil	21,1	21,0	20,5	20,5	19,1
Rosja ogółem	690,5	725,7	737,6	692,3	762,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych publikowanych przez Gazprom oraz Interfax.